Sociaal Maandblad Arbeid

Tijdschrift voor Arbeidsrecht, Arbeidsmarkt, Werkloosheidsbestrijding, Sociale Verzekering en andere Arbeidsvraagstukken

12e jaargang nr 4 — 20 april 1957

KORTE SAMENVATTING VAN DE ARTIKELEN

NIEUW LICHT OP DE CONVERSIE DANKZIJ OPZEGGINGS- EN ONTSLAGVERBOD, *door Mr P. Zonderland, Advocaat en Procureur te Amsterdam.* — Dit arrest werpt volgens schr. een nieuw licht op het ,,conversie-arrest'' van 19 nov. 1948. Bovendien heeft schr. bezwaar tegen de z.i. te ruime interpretatie van art. 1639 h lid 2 B.W. en de afsplitsing van het element ,,aanzegging'' van de opzegging. Hij stelt de vraag of artikel 325 lid 2 van het ontwerp B.W. reeds geldt. Schr. stelt tegenover elkaar de in beide arresten neergelegde mening van de Hoge Raad over de artt. 6 B.B.A. en 1939 h B.W. en de z.i. wèl juiste constructie.

CIVIELRECHTELIJKE JURISPRUDENTIE VAN DE HOGE RAAD OVER DE ARBEIDSOVEREENKOMST, *door Mr M. B. Vos, Kantonrechter te 's-Gravenhage.* — Schr. zet voort de bespreking van arresten van de Hoge Raad op dit terrein, waarmede in de vorige jaargang werd aangevangen; thans worden behandeld de arresten, in 1956 gepubliceerd. In dit eerste gedeelte die, betreffende de artt. 6 B.B.A., 1637 p. en 1638 p., 1637 j-m. B.W.

RECHTSPRAAK IN ARBEIDSZAKEN, *door Dr G. F. Fortanier, Directeur van het G.A.B. te Amsterdam.* — Schr. gaat aan de hand van een aantal, in de laatste jaren verschenen rapporten na welke standpunten worden ingenomen t.a.v. de vraag hoe de reorganisatie van de rechtspraak inzake arbeidszaken zich zal dienen te voltrekken. Tenslotte geeft schr. de conclusies weer, waartoe de Commissie van Advies van het G.A.B. te Amsterdam is gekomen, waarin o.a. concreet wordt aangegeven welke voorwaarden er vervuld moeten worden wil het verantwoord zijn art. 6 van het B.B.A. te doen vervallen.

EIGEN RISICODRAGERS IN DE KNEL, *door Mr L. J. M. de Leede, Bedrijfsjurist.* — De staking in de metaalindustrie van Sleeswijk—Holstein, met als doel het verkrijgen van volledige betaling bij ziekte en ongeval, is voor de schr. aanleiding geweest om te onderzoeken hoe in onze metaalindustrie de betaling geregeld is. In de inleiding wordt een korte samenvatting gegeven van de antwoorden op de vraag of ons wettelijk systeem met wachtdagen en beperking van de uitkeringen bij ziekte en ongeval juist is. Vervolgens wordt de ontwikkeling in de Metaalindustrie sedert de tweede wereldoorlog geschetst en worden de moeilijkheden, welke de huidige regeling met zich brengt voor de eigen risicodragers aangestipt.

AANVULLENDE WERKGELEGENHEID EN DE CONJUNCTUUR, *door L. J. Niesten, medewerker Researchafdeling Rijksarbeidsbureau.* — In het kader van eventuele maatregelen ter bestrijding van een economische depressie heeft de door de Directie voor de Arbeidsvoorziening gesubsidieerde aanvullende werkgelegenheid een belangrijke functie, nl. het in eerste instantie opvangen van de te verwachten werkloosheid. Op deze functie dient men zich reeds thans voor te bereiden door het aanleggen van een voorraad plannen, welke zonodig onmiddellijk of althans op korte termijn kunnen worden uitgevoerd. Het artikel geeft aan op welke wijze de omvang en de geografische spreiding van deze noodzakelijke planvoorraad kan worden benaderd.

HET INDUSTRIALISATIEBELEID IN DE ONTWIKKELINGSGEBIEDEN, *door F. J. J. H. M. van Os, Ec. Drs.*, Adviseur voor de Regionale Industriële Zaken bij het Departement van Economische Zaken. — Schr. geeft aan waarom de naoorlogse omstandigheden een krachtig industrialisatiebeleid vereisten. De regering werd gesteld voor de vraag waar de nieuwe industrievestigingen het best plaats zouden kunnen vinden. De Hoofdcommissie voor de Industrialisatie geeft hierover advies in haar rapport ,,Landelijke spreiding der industrialisatie door regionale concentratie''. Schr. toont vervolgens de van regeringswege getroffen maatregelen en gaat de betekenis van de industrialisatie voor verschillende gebieden na. Ten slotte waarschuwt schr. tegen overdosering van stimulerende maatregelen.

BEURSBERICHT, *door Mr A. D. Kuiper, Secretaris Arbeidsinspectie.* — Schr. geeft in dit artikel beschouwingen over de bevordering der veiligheid in Nederland naar aanleiding van de Veiligheidsbeurs en Veiligheidsdagen, welke eind februari in het Veiligheidsinstituut werden gehouden. Schr. wijst op de grote betekenis van intensivering der ongevallenbestrijding, gezien ook het verlies van potentiële welvaart door het ongevallenverzuim. Hier ligt een belangrijke taak voor de bedrijven, voor werkgevers èn werknemers, voor researchinstituten en voor de Overheid. Bovendien een pracht object voor bestedingsbeperking!

Bestedingsbeperking en Arbeidsmarkt

Nu de kruitdamp over het strijdtoneel rondom de bestedingsbeperkingen wat is opgetrokken, mag wel als conclusie gelden, dat in het algemeen de noodzaak van beperkingen werd ingezien. Het is echter wel gebleken, dat sommige bevolkingsgroepen of groepen van belanghebbenden van mening waren, dat zij zelf te zwaar in vergelijking tot anderen getroffen worden. Hierbij kwam de mening naar voren, dat de Overheid meer kon doen dan werd voorgesteld. Veelal werd echter in het midden gelaten, waar dit zou kunnen geschieden. De indruk bestaat, dat bedoeld werden sectoren, waarvan geen repercussies in de samenleving worden ondervonden. Iedere taak, die de overheidsambtenaar echter vervult, is een uitvloeisel van een beleid, hetwelk is bedoeld om in bepaalde behoeften of wensen van de samenleving te voorzien, dan wel om bepaalde belangen veilig te stellen. Het spreekt daarbij vanzelf, dat niet iedere taak de belangen van de samenleving als geheel kan raken en dat er verschil van mening kan bestaan over de noodzaak van bepaalde taken.

Men vergeet hierbij overigens weleens, dat het er ook om gaat dat in de huidige situatie een snelle uitwerking wenselijk is. Dit betekent ook dat ze ook snel bepaalde belangen zullen schaden. Veelal moet er echter rekening mede worden gehouden dat deze beperkingen geen afstel, maar veelal uitstel betekenen.

In het algemeen is tot nu toe niet te veel aandacht besteed aan de gevolgen van de bestedingsbeperkingen op de arbeidsmarkt. Het is echter wel duidelijk geworden, dat hier en daar ontslagen voorkomen bij bedrijven, die in het bijzonder in de overheidssector in belangrijke mate hun bestaan vonden door leveringen of door uitvoering van werken. Voor zover kan worden nagegaan zijn dit echter gevallen, die het gevolg zijn van maatregelen tot afremming van de investeringen bij de lagere publiekrechtelijke lichamen en die reeds eerder zijn genomen. De vraag is nu of uit een en ander niet een verdergaande bestedingsbeperking zal volgen, doordat de bedrijvigheid afneemt door psychologische factoren. Dit omdat een aantal maatregelen slechts geleidelijk van invloed zullen zijn en men daarom in sommige sectoren om die reden een meer afwachtende houding gaat aannemen om het effect hiervan te bestuderen. Dit kan tot gevolg hebben, dat dan misschien meer beperkingen plaats vinden dan feitelijk noodzakelijk zijn. Op zichzelf kan dit ook diegenen geruststellen, die weer van mening zijn, dat de voorgestelde bestedingsbeperkingen niet ver genoeg zijn gegaan. Een en ander maakt het buitengewoon moeilijk om het effect van de bestedingsbeperking op de arbeidsmarkt te voorspellen.

Dit neemt niet weg, dat men goed doet de hier en daar tot uiting komende

bezorgdheid voor de ontwikkeling op de arbeidsmarkt nog eens te toetsen aan de situatie van enkele jaren geleden en van dit ogenblik. Tot op de huidige dag is er iedere maand nog altijd een grotere vraag naar arbeiders dan in overeenkomstige perioden van vorige jaren. Daarbij is het aanbod van arbeidskrachten, tot uitdrukking komende in de geregistreerde arbeidsreserve, nog steeds lager dan in dezelfde periode van bijv. de laatste jaren.

In de afgelopen jaren waren vele deskundigen van mening, dat de voorziening van arbeidskrachten uit het bestaande beschikbare aanbod geen mogelijkheden meer bood. Steeds bleek echter weer het bedrijfsleven, gezien de hoge graad van bedrijvigheid, bereid te zijn de minimum eisen ten aanzien van capaciteiten, karaktereigenschappen of leeftijd in voor de arbeider gunstige zin te herzien. Aan de andere kant geeft dit overigens een zekere onrust bij meer geschoolde arbeiders, die de neiging hebben om iedere mogelijke of schijnbare verbetering van hun positie te verwezenlijken. Gaan de bestedingsbeperkingen hun invloed doen gelden, dan zullen deze allereerst tot uitdrukking moeten komen in plaatselijke dalingen van de vraag naar arbeiders, minder onrust bij arbeiders om van arbeidsplaats te veranderen en een neiging bij werkgevers om de eisen bij indienstneming van arbeiders iets op te voeren, wanneer het aanbod iets hoger wordt. Zouden deze verschijnselen niet merkbaar zijn, dan is het de vraag of bepaalde doeleinden van de bestedingsbeperking wel worden verwezenlijkt. Hier staat echter tegenover, dat er op dit ogenblik in diverse bedrijfstakken nog steeds een achterstand in de productie bestaat. Is het mogelijk de vrijkomende arbeidskrachten naar deze bedrijfstakken te doen overgaan, dan kan een toename der werkloosheid worden opgevangen. Dit is eveneens het geval, wanneer er verschuivingen mogelijk zijn in de afzet van het binnenland naar het buitenland. Het is echter begrijpelijk, dat onder de arbeidskrachten, die in eerste instantie ontslag ontvangen, bezorgdheid gaat ontstaan voor de toekomst. Immers men kan erop rekenen, dat bij werkloosheid een daling van het inkomen ontstaat, die niet gering is en temeer omdat het gezin bovendien de stijging van bepaalde kosten van levensonderhoud moet opvangen. Dit spreekt temeer voor de gevallen, waarin het gezin is belast met uitgaven voor afbetaling van aankopen in het verleden gedaan.

De daarvoor in het bijzonder in aanmerking komende organen van de Directie voor de Arbeidsvoorziening zullen daarom grote inspanningen moeten doen om iedere kans voor het vinden van werkgelegenheid van deze arbeiders te gebruiken. Dit is niet alleen in het belang van de individuele arbeider, maar ook in het nationale belang, omdat hierdoor de bedrijvigheid wordt vergroot, waar deze in de huidige omstandigheden het meest wenselijk is.

Bestaat nu het gevaar, dat de werkloosheid zal toenemen? De S.E.R.-nota nam aan, dat er door invoering van de door hem geadviseerde maatregelen een stijging van de werkloosheid met 12.000 mogelijk zou zijn, maar dat zonder die maatregelen deze toch 9.000 zou zijn geweest. Dit zou dus betekenen, dat er een stijging van 21.000 zou zijn te verwachten. De vraag is echter of deze geraamde stijging bij een in 1956 geraamd tekort van 67.000 mannen en 30.000 vrouwen zich wel zal realiseren. Men moet vooralsnog aannemen,

dat een zeer groot aantal werkloze arbeiders plaatsingsmogelijkheden moet vinden in andere bedrijven of bedrijfstakken, welke aan de vraag naar producten, ondanks bestedingsmaatregelen en kapitaalmarktperikelen, niet kunnen voldoen door gebrek aan arbeidskrachten.

Men bedenke hierbij verder, dat indertijd voor 1956 een prognose werd gegeven van een gemiddelde arbeidsreserve van 44.000 man, terwijl deze in werkelijkheid slechts 37.000 man heeft bedragen. Ten tijde van deze prognose maakte Nederland zich hieromtrent geen zorgen. Eigenlijk maakte men zich meer zorgen over de ontwikkeling van een situatie, die dit werkloosheidscijfer 7.000 lager deed worden, hoe zeer men zich verheugde over de vergrote bestaanszekerheid van deze 7.000 arbeiders.

Landelijk bezien, moet bovendien nog rekening worden gehouden met de vergrote koopkracht van een deel der bevolking, via verbeterd ouderdomspensioen en dergelijke, welke uit de aard der zaak tot een hoger consumptiepeil meewerkt c.q. een daling afremt.

Het lijkt in eerste instantie daarom het meest waarschijnlijk, dat zich op de arbeidsmarkt een daling van de vraag naar arbeidskrachten zal voordoen, gepaard gaande met een ongeveer gelijkblijvend aanbod in vergelijking tot de situatie in het vorige jaar. Zulks betekent niet, dat er geen plaatselijke stijgingen van het aanbod van kortere of langere duur zullen voorkomen. Deze prognose kan evenwel niet met stelligheid worden gesteld, omdat er een aantal psychologische en dus onmeetbare factoren zijn, waarvan de gevolgen niet zijn te becijferen.

Allereerst wordt een en ander beïnvloed door de vraag in welke mate de ondernemer zich beperkt in zijn investeringen of zijn productie inkrimpt, maar ook of hij voorzichtigheid in acht gaat nemen en de kat uit de boom gaat kijken, zelfs als er op korte termijn voor zijn eigen bedrijf geen aanwijsbare redenen voor zijn. Afgezien hiervan kunnen er allerlei afwijkingen ontstaan, die samenhangen met de internationale toestand.

Indien het mogelijk is een op de afzet naar het binnenland gerichte productie te wijzigen door afzet in het buitenland, ofwel door verruiming van het aanbod van arbeidskrachten de achterstallige vraag naar producten in binnen- en buitenland te bevredigen, dan zal er meer kans zijn, dat het evenwicht van onze betalingsbalans spoediger zal worden bereikt. Een geregelde voorlichting omtrent de stand van zaken kan hiertoe bijdragen, niet alleen van Overheidswege, maar ook vanwege de organisaties in het bedrijfsleven. Evenmin als een te groot optimisme in deze foutief inzicht geeft, evenzeer is dit het geval bij een te groot en daardoor niet verantwoord pessimisme. Gebrek aan voorlichting zou echter funest kunnen werken.

Dr. Ir. D. R. Mansholt